

การพัฒนากฎหมายการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดภายใต้กรอบ ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564

The Development Of Asset Forfeiture Law In Narcotics Cases
Under The Framework Of The Narcotics Code B.E. (2021)

ธนิตพนธ์ ธนศักดิ์สุธี¹

Tanitpon Tanasksutee

สหภาพทนายความจังหวัดบุรีรัมย์

Buriram Provincial Bar Association

* Corresponding author E-mail : tanitphon99@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาเพื่อพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและการริบทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้องซึ่งปัญหายาเสพติดเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นโยบายทางกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จึงมีความสำคัญโดยเฉพาะมาตรการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการลดแรงจูงใจในการกระทำความผิดและตัดวงจรการฟอกเงินจากธุรกิจผิดกฎหมายรวมถึงข้อจำกัดในกระบวนการยึด

¹ ทนายความ สหภาพทนายความจังหวัดบุรีรัมย์

อายัดทรัพย์สินและริบทรัพย์สินทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินคดีและการป้องกันการหลีกเลี่ยงกฎหมายของผู้กระทำความผิด โดยวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ผลการศึกษาพบว่าแม้ว่าประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 จะมีบทบัญญัติว่าด้วยการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แต่ยังมีข้อบกพร่องในหลาย ๆ ประการโดยเฉพาะการบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สิน เช่น การริบทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินดิจิทัลที่ใช้ในการฟอกเงินจากยาเสพติด ระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สิน ข้อจำกัดในการยึดทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ และการริบทรัพย์สินตามมูลค่า ซึ่งยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรมเพียงพอ นอกจากนี้กฎหมายที่มีอยู่ยังขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบและติดตามทรัพย์สินที่ถูกโอนไปยังบุคคลที่สามเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกริบทรัพย์สิน

จากการศึกษาขอเสนอแนะในการพัฒนามาตรการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด ภายใต้กรอบประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ได้แก่ ควรเพิ่มบัญญัติเกี่ยวกับค่านิยมทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดให้ครอบคลุมถึงทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินดิจิทัลและทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ การปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สิน การกำหนดกลไกทางกฎหมายที่รองรับการยึดทรัพย์สินในต่างประเทศภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศ และการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินตามมูลค่าเพื่อลดช่องว่างทางกฎหมายและป้องกันการใช้มาตรการริบทรัพย์สินโดยไม่เป็นธรรม

คำสำคัญ : การปราบปรามยาเสพติด ; วิชาชีพสัน ; การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ABSTRACT

This academic article aims to study and develop laws related to the prevention and suppression of drug offenses and the confiscation of assets associated with drug-related crimes. The drug problem poses a serious threat that impacts national economic and social security. Legal policies for preventing and suppressing drug offenses are therefore of paramount importance, particularly measures concerning the confiscation of assets belonging to offenders and individuals involved in drug-related crimes. Asset confiscation serves as a mechanism to reduce the incentive to commit crimes, disrupt money laundering networks linked to illicit businesses, and address legal limitations in the processes of seizing, freezing, and confiscating assets both domestically and internationally. These limitations pose significant challenges in legal proceedings and the prevention of offenders from evading legal consequences. This study analyzes the challenges and obstacles in the enforcement of the Narcotic Code B.E. 2564 (2021). The findings indicate that, although the Narcotic Code B.E. 2564 contains provisions on asset confiscation related to

drug offenses, there are several shortcomings, particularly in enforcing confiscation measures. These include the confiscation of digital assets used for laundering drug money, the time limit for filing asset confiscation petitions, restrictions on seizing assets located abroad, and the lack of clear and fair criteria for value-based asset confiscation. Additionally, existing laws lack effective mechanisms for tracing and monitoring assets transferred to third parties to evade confiscation.

The study proposes legal improvements, recommendations are made for the development of the law on asset confiscation in drug cases under the framework of the Narcotics Code B.E. 2564. including expanding the definition of assets associated with serious drug-related crimes to cover digital assets and illicitly acquired property, amending provisions regarding the time limit for filing asset confiscation petitions, establishing legal mechanisms to support asset seizure in foreign jurisdictions under international cooperation, and defining clear criteria for value-based confiscation to close legal loopholes and prevent unjust enforcement.

Keywords : Drug Suppression ; Asset Confiscation ; Drug-Related Offenses

บทนำ

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของสังคม และเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง รัฐบาลไทยจึงได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการปรับปรุงกฎหมายและพัฒนามาตรการที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติในการปฏิรูปประเทศ และปรับปรุงบทบัญญัติให้สอดคล้องกับผลการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลก (United Nations General Assembly Special Session on the World Drug Problem – UNGASS 2016) จึงนำมาสู่การออกกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ขึ้นมา 2 ฉบับ คือ 1) พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 โดยมีประมวลกฎหมายยาเสพติดแนบท้าย และ 2) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญากรรมยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในมิติใหม่ เมื่อประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2564 ซึ่งมีทั้งสิ้น 186 มาตรา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ภาค ได้แก่ ภาค 1 การป้องกัน ปราบปราม และควบคุมยาเสพติด ภาค 2 การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติด และภาค 3 บทกำหนดโทษ นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดอีกฉบับ คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญากรรมยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 แต่ก็ยังพบว่าประมวลกฎหมายฉบับนี้ยังมีข้อบกพร่องในหลาย ๆ

ประการ โดยเฉพาะการบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินของผู้ต้องหาและทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด โดยประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้กำหนดรูปแบบการริบทรัพย์สินไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. มาตรา 76 ถึง มาตรา 81 ได้กำหนดรูปแบบการริบทรัพย์สินแบบเฉพาะเจาะจง (แบบเดิม) คือ เป็นการดำเนินการริบทรัพย์สินที่ดำเนินการกับทรัพย์สินที่มีการตรวจค้นพบที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินชิ้นนั้นๆ เท่านั้น

2. มาตรา 79 วรรคสาม ได้กำหนดรูปแบบการริบทรัพย์สินแบบทดแทน คือ เป็นการดำเนินการริบทรัพย์สินที่ได้มีการตรวจสอบพบทรัพย์สินแล้วมีการยึดอายัดไว้ส่วนหนึ่งและเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด บางส่วนตรวจสอบพบแต่ไม่สามารถดำเนินการยึดอายัดได้เนื่องจากกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตอื่นๆ เช่น ทรัพย์สินได้จากการประกอบอาชีพทรัพย์สินที่ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น เมื่อดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สินนั้นพบว่าทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วได้โยกย้ายทรัพย์สินนั้นไปเสียก็ให้ดำเนินการทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติดนั้นมาทดแทนทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดที่ไม่สามารถติดตามได้

3. มาตรา 84 ถึง มาตรา 86 ได้กำหนดรูปแบบการริบทรัพย์สินแบบตามมูลค่า คือ นอกจากการดำเนินการริบทรัพย์สินแบบเจาะจง แบบทดแทนแล้ว หากพบว่าพฤติการณ์การกระทำผิด และทรัพย์สินที่ตรวจยึดอายัดได้

มีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าทรัพย์สินที่อาจคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินได้ เช่น พบพฤติการณ์การส่งมอบยาเสพติดมาหลายครั้งจำนวนมาก ซึ่งมีรายได้ที่ได้จากการจำหน่ายยาเสพติดอันอาจคำนวณได้ หรือพบธุรกรรมทางการเงินที่สูงผิดปกติเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เป็นต้น ก็จะมีการคำนวณมูลค่าเสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน อัยการ และศาลยื่นคำร้องขอริบตามมูลค่า (ไม่พบตัวทรัพย์สิน) โดยศาลจะสั่งริบเป็นมูลค่าแล้ว เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินหากตรวจพบทรัพย์สินภายใน 10 ปี ก็ให้บังคับเอากับทรัพย์สินนั้น เพื่อเยียวยาสังคมที่ผู้นั้นได้กระทำความผิดไป

การกำหนดให้มาตรการริบทรัพย์สินเป็นเครื่องมือสำคัญในการปราบปรามยาเสพติดที่จะตัดวงจรการค้ายาเสพติดโดยมีการเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบทรัพย์สินให้ครอบคลุมทั้งทรัพย์สินที่มีการตรวจยึดได้ขณะทำการจับกุมตรวจค้น (ริบทรัพย์สินแบบเจาะจง) ขยายไปยังการบังคับใช้กับทรัพย์สินที่ไม่สามารถตรวจยึดหรืออายัดได้ แต่ได้เห็นร่องรอยของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด จนนำไปสู่การเสนอศาลให้พิพากษาริบทรัพย์สินทดแทนหรือริบทรัพย์สินตามมูลค่าได้ (Value-based confiscation) โดยที่การริบทรัพย์สินเป็นกระบวนการลงโทษอย่างหนึ่งต่อผู้กระทำความผิดหรือจำเลยตามกระบวนการทางอาญา เพื่อเป้าหมายในการป้องกันการนำทรัพย์สินไปใช้ในการกระทำความผิดหรือเพื่อเตรียมการ หรือเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิด และป้องกันการยับยั้งมิให้เกิดการกระทำความผิดต่อไปอีก

การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดถือเป็นมาตรการสำคัญที่รัฐใช้เพื่อกำจัดฐานะทางเศรษฐกิจของ

ผู้กระทำความผิดและป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นนำทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปใช้ในการกระทำความผิดซ้ำ การริบทรัพย์สินดังกล่าวจึงมีจุดประสงค์เพื่อทำให้การกระทำความผิดเป็นเรื่องที่ไม่คุ้มค่า และป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดของตน นอกจากนี้

การริบทรัพย์สินยังถือเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคม เนื่องจากการคืนประโยชน์ให้กับสาธารณะ ในประเทศไทยประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 77 และ มาตรา 85 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินและการริบทรัพย์สินตามมูลค่าอย่างไรก็ดีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวยังคงประสบปัญหาหลายประการ เช่น ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สิน การขาดบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงการยึดทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ ข้อจำกัดของการริบทรัพย์สินตามมูลค่าที่อาจนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องโดยไม่เจตนา และข้อจำกัดด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการริบสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งปัจจุบันถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการฟอกเงิน การขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการยึดอายัดทรัพย์สินในต่างประเทศ การกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องริบทรัพย์สินที่อาจไม่สอดคล้องกับกระบวนการสืบสวน

วัตถุประสงค์

1 เพื่อศึกษาเพื่อพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญาเสพติดและการริบทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้อง

เนื้อหา

การพัฒนากฎหมายการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดภายใต้กรอบประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ศึกษาการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดและทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะแก้ไข ปรับปรุง และแนวทางในการพัฒนากฎหมายโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย สามารถพิจารณาได้จากหลายมุมมอง ทั้งในด้านกฎหมาย การปฏิบัติการ และการใช้ทฤษฎีทางอาญาในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีการใช้แนวทางต่าง ๆ เพื่อควบคุมและลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศ ดังนี้

1.1 ทฤษฎีการป้องกัน (Prevention Theory) ทฤษฎีการป้องกันเป็นทฤษฎีที่เน้นการลดความเสี่ยงจากการกระทำผิดในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยับยั้งการกระทำความผิดตั้งแต่ต้น โดยการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคม ซึ่งรัฐบาลไทยได้นำทฤษฎีนี้มาใช้ในหลาย ๆ มาตรการที่มีเป้าหมายเพื่อลดความต้องการและการใช้ยาเสพติด โดยการให้ความรู้การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน และการสนับสนุนการรักษาและฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด

1.2 ทฤษฎีการยับยั้ง (Deterrence Theory) ทฤษฎีการยับยั้งเป็นทฤษฎีที่มีเป้าหมายในการลดหรือยับยั้งการกระทำผิดโดยใช้บทลงโทษที่มีผลกระทบทางจิตใจหรือเศรษฐกิจที่รุนแรง เพื่อทำให้ผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิดรู้สึกว่าการทำตามจะทำให้เขาไม่เลือกที่จะกระทำผิด ในกรณี

ของการปราบปรามยาเสพติด ประเทศไทยใช้บทลงโทษที่หนักหน่วงทั้งการจำคุกและการริบทรัพย์สินจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นการยับยั้งไม่ให้มีการกระทำผิดซ้ำในอนาคต

1.3 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา (Retributive Justice Theory) ทฤษฎีการลงโทษทางอาญามีหลักการที่ว่าผู้กระทำผิดต้องได้รับการลงโทษตามระดับของการกระทำผิดที่เขาทำ ซึ่งการลงโทษนี้จะไม่เพียงเพื่อการยับยั้งการกระทำผิดในอนาคต แต่ยังเป็นการตอบแทนการกระทำผิดที่เกิดขึ้น ทฤษฎีนี้สะท้อนในกฎหมายไทยที่ใช้การลงโทษอย่างรุนแรง เช่น การริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดในคดียาเสพติดเพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำผิดที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหวังให้ผู้กระทำผิดได้รู้สึกถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของเขา

1.4 ทฤษฎีการฟื้นฟู (Restorative Justice Theory) แม้ว่าทฤษฎีนี้ไม่ใช่ทฤษฎีหลักในการปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย แต่ก็มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงและฟื้นฟูสภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด โดยทฤษฎีการฟื้นฟูมุ่งหวังให้ผู้กระทำผิดสามารถฟื้นฟูตัวเองจากการกระทำผิด โดยการสนับสนุนให้เข้ารับการรักษาและการฟื้นฟูสภาพจิตใจผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด ซึ่งการฟื้นฟูในส่วนนี้มีความสำคัญเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสพยาเสพติดกลับไปซ้ำอีกครั้ง

1.5 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Law Enforcement Theory) ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพกล่าวถึงการทำให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง โดยการใช้มาตรการที่เข้มงวดและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการตรวจจับและการ

ปราบปรามยาเสพติด ตัวอย่างเช่น การใช้การบังคับใช้กฎหมายในรูปแบบของการตรวจสอบทรัพย์สินและการใช้ระบบติดตามการเคลื่อนย้ายของยาเสพติด ผ่านการใช้ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศต่าง ๆ ใช้ในการปราบปรามยาเสพติดและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการตัดวงจรทางการเงินขององค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีอนุสัญญาระหว่างประเทศสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) อนุสัญญานี้เป็นการรวมและแทนที่ข้อตกลงระหว่างประเทศก่อนหน้านี้เกี่ยวกับการควบคุมยาเสพติด โดยกำหนดมาตรการควบคุมการผลิต การจำหน่าย และการใช้ยาเสพติดให้โทษ เพื่อจำกัดการใช้ยาเสพติดเฉพาะในวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์เท่านั้น

2.2 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances, 1971) อนุสัญญานี้มุ่งเน้นการควบคุมสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เช่น ยากล่อมประสาทและยาหลอนประสาท โดยกำหนดมาตรการควบคุมการผลิต การจำหน่าย และการใช้งาน เพื่อป้องกันการใช้ในทางที่ผิด

2.3 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (United

Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) อนุสัญญานี้กำหนดมาตรการในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดในระดับสากล รวมถึงการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาทั้งสามฉบับนี้ ซึ่งส่งผลให้มีพันธกรณีในการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเหล่านี้ ซึ่งประเทศไทยได้นำหลักการของอนุสัญญาทั้งสามฉบับมาใช้โดยการตรากฎหมายและปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีที่มีอยู่ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งวางหลักเกณฑ์การควบคุม การผลิต การจำหน่าย และการครอบครองยาเสพติดให้โทษ โดยแบ่งเป็น 5 ประเภท สอดคล้องกับอนุสัญญา ค.ศ. 1961 และ ค.ศ. 1971

2. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ที่กำหนดกลไกการควบคุมวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกรอบอนุสัญญา ค.ศ. 1971

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ที่บัญญัติให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานของการฟอกเงิน และกำหนดมาตรการในการตรวจสอบ ติดตาม ยึดอายัด และริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดในอนุสัญญา ค.ศ. 1988

แนวปฏิบัติของ Financial Action Task Force (FATF) เกี่ยวกับการรับทรัพย์สินจากอาชญากรรมยาเสพติด

แนวปฏิบัติของ Financial Action Task Force (FATF) เกี่ยวกับการรับทรัพย์สินจากอาชญากรรมยาเสพติด ได้รับการพัฒนาขึ้นในบริบทของการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่กิจกรรมอาชญากรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่ได้กำหนดไว้ในข้อแนะนำของ FATF แนวทางที่สำคัญมีดังนี้

ประการแรก การรับและอายัดทรัพย์สินในขั้นตอนแจ้งและขั้นตอนอาญา FATF แนะนำให้ประเทศสมาชิกมีมาตรการที่อนุญาตให้อายัดและรับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมยาเสพติดได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอการตัดสินคดีในกระบวนการอาญา เพื่อป้องกันไม่ให้ทรัพย์สินดังกล่าวถูกโอนย้ายหรือแอบซ่อน

ประการที่สอง การระบุและติดตามแหล่งที่มาของทรัพย์สินประเทศสมาชิกควรพัฒนาระบบข้อมูลและใช้เทคโนโลยีในการระบุ ติดตาม และตรวจสอบแหล่งที่มาของทรัพย์สินที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมยาเสพติด ซึ่งจะช่วยให้อายัดและรับทรัพย์สินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ

ประการที่สาม ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความช่วยเหลือทางกฎหมาย FATF เน้นย้ำถึงความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในการระบุ ติดตาม อายัด และรับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด โดยประเทศสมาชิกควรมีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการดำเนินคดีในระดับระหว่างประเทศ

ประการที่สี่ การจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินที่ถูกริบแนวปฏิบัติยังรวมถึงการกำหนดขั้นตอนในการจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินที่ถูกริบออกมาอย่างโปร่งใสและมีหลักเกณฑ์ชัดเจน โดยผลประโยชน์ที่ได้จะนำมาใช้สนับสนุนการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมหรือคืนทุนให้กับสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากอาชญากรรม แนวทางเหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระบบกฎหมายและการบังคับใช้ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด และลดแรงจูงใจในการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ

กฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมในประเทศที่ใช้ระบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ได้แก่

การริบทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

การริบทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมของกฎหมายฝรั่งเศสมีการกำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญา (Code Pénal) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code de Procédure Pénale) โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดด้านยาเสพติด ฝรั่งเศส มีระบบการริบทรัพย์สินที่ครอบคลุมและเข้มงวด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

หลักการและแนวทางการริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สินในทางอาญา (Criminal Forfeiture) การริบทรัพย์สินในทางอาญาเป็นมาตรการที่ใช้เมื่อมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำความผิด เช่น เงินสด อสังหาริมทรัพย์ ยานพาหนะ

เครื่องประดับ เป็นต้น การริบทรัพย์สินจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นผลมาจากการกระทำความผิด หรือถูกใช้ในการสนับสนุนการกระทำความผิด

1. การริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) การริบทรัพย์สินทางแพ่งสามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาลงโทษอาญา การริบประเภทนี้สามารถทำได้แม้เจ้าของทรัพย์สินจะไม่ได้ถูกดำเนินคดีอาญา โดยพิจารณาจากหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

2. การริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value-Based Forfeiture) ในกรณีที่ไม่สามารถยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้โดยตรง (เช่น ทรัพย์สินถูกขายไปแล้ว) ศาลสามารถสั่งริบทรัพย์สินอื่นที่มีมูลค่าเทียบเท่ากับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องได้

3. การริบทรัพย์สินข้ามพรมแดน (International Forfeiture) ฝรั่งเศสให้ความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในการยึดและริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้าน ยาเสพติดที่เกิดขึ้นข้ามพรมแดน มีการลงนามในสนธิสัญญาความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ และองค์กรระหว่างประเทศ เช่น Interpol, Europol, และ Financial Action Task Force (FATF)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

Agency for the Management and Recovery of Seized and Confiscated Assets (AGRASC) หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการและริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญา โดยเฉพาะการค้ายาเสพติด มีอำนาจในการตรวจสอบ ยึด และขายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำรายได้กลับเข้าสู่รัฐ หรือใช้ในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. ประมวลกฎหมายอาญา (Code Pénal) กำหนดโทษเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด รวมถึงการริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด
2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code de Procédure Pénale) กำหนดขั้นตอนในการยึดและริบทรัพย์สิน รวมถึงสิทธิในการอุทธรณ์ของผู้ที่ถูกริบทรัพย์สิน
3. กฎหมายว่าด้วยการริบทรัพย์สิน (Loi sur la confiscation des biens) กำหนดมาตรการพิเศษในการยึดและริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรง เช่น การค้ายาเสพติด

กฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดในประเทศที่ใช้ระบบจารีตประเพณี (Common Law) ได้แก่

สหรัฐอเมริกา

การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดในสหรัฐอเมริกามีทั้งการริบทรัพย์สินทางอาญา (criminal forfeiture) และการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (civil forfeiture) ซึ่งทั้งสองรูปแบบมีกระบวนการและข้อกำหนดที่แตกต่างกัน การริบทรัพย์สินในทั้งสองประเภทยังมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีการใช้ทั้งกฎหมายภายในประเทศและการทำงานร่วมกับหน่วยงานระหว่างประเทศเพื่อให้การริบทรัพย์สินมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

1. การริบทรัพย์สินทางอาญา (Criminal Forfeiture) การริบทรัพย์สินทางอาญามีขึ้นเมื่อบุคคลได้รับการพิพากษาว่ามีความผิดในคดีอาญา

ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดสามารถถูกริบได้ หากศาลพิพากษาว่าทรัพย์สินเหล่านั้นได้รับมาโดยผิดกฎหมาย เช่น รถยนต์ที่ใช้ขนยาเสพติด หรือบ้านที่ใช้เป็นสถานที่กระทำความผิด การริบทรัพย์สินนี้จะต้องมีการพิสูจน์ว่าเป็นผลจากการกระทำความผิด

2. การริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) การริบทรัพย์สินทางแพ่งสามารถเกิดขึ้นได้แม้ว่าเจ้าของทรัพย์สินจะไม่ได้ถูกฟ้องในคดีอาญา ซึ่งหมายความว่า ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาจถูกยึดได้โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าเจ้าของทรัพย์สินมีความผิดในคดีอาญา กระบวนการนี้สามารถเกิดขึ้นในคดีแพ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา (Civil Asset Forfeiture Reform Act of 2000)

3. การริบทรัพย์สินข้ามพรมแดน (International Forfeiture) สหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่สามารถใช้ในการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดที่เกิดขึ้นข้ามพรมแดน เช่น The Foreign Narcotics Kingpin Designation Act ซึ่งสามารถนำไปสู่การยึดทรัพย์สินในต่างประเทศ โดยร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศเช่น Interpol และ DEA (Drug Enforcement Administration)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. Drug Enforcement Administration (DEA) คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดและการยึดทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2. U.S. Marshals Service คือ หน่วยงานที่ช่วยในการยึดและบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกริบจากการกระทำความผิดทางอาญา

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

1. กฎหมายที่กำหนดมาตรการการริบทรัพย์สินในคดีอาญาเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะการริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดในกรณีการค้ายาเสพติด

2. กฎหมายที่กำหนดการริบทรัพย์สินจากการกระทำความผิดทางยาเสพติด รวมถึงเงินสด อสังหาริมทรัพย์ และทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งระบุถึงกระบวนการที่โปร่งใสและการมีสิทธิอุทธรณ์สำหรับเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกยึด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามยาเสพติดและการริบทรัพย์สินในประเทศไทย

ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เป็นกฎหมายหลักที่บังคับใช้ในการควบคุม ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ดังนี้

มาตรา 77 กำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เชื่อว่าจะได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด บทบัญญัติมาตรานี้เป็นการกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขซึ่งมีข้ออายุความในชั้นการยื่นคำร้องของพนักงานอัยการต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด โดยแบ่งเป็นกรณี ได้ดังนี้

กรณีทีหนึ่ง ที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดีอาญา ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นด้วย โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้อง หรือเวลาใดๆก็ได้ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาในส่วนคดีอาญาถึงที่สุด

กรณีที่สอง กรณีพบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งริบทรัพย์สินนั้น ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาในส่วนคดีอาญาถึงที่สุดเช่นเดียวกัน

กรณีที่สาม ในกรณีที่ไมอาจดำเนินคดีได้เพราะหลบหนีหรือยังจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้ หรือเพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยถึงแก่ความตาย หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอริบทรัพย์สินต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำวินิจฉัยว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดโดยในกรณีที่พนักงานอัยการได้มีการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยแล้ว ต่อมาพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาในคดีอาญา หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในส่วนคดีอาญาให้ยกฟ้องจำเลย ให้ศาลไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอสั่งให้ริบทรัพย์สินที่ได้ยื่นไว้ หากปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่าทรัพย์สินในคดีนั้นเป็น

ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด โดยดำเนินการตามมาตรา 82 ต่อไป ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่ผูกพันกับผลการพิจารณาคดีในทางอาญาซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง

มาตรา 85 บัญญัติถึงการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value-Based Confiscation) กรณีที่ไม่สามารถยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดได้ การขอคืนมูลค่าของทรัพย์สินให้นำความในมาตรา 80 มาใช้บังคับโดยอนุโลม” บทบัญญัติมาตรานี้เป็นบทให้อำนาจศาลสั่งริบทรัพย์สินในกรณีที่ได้สวนแล้วว่ามีมูลสั่ง ดำเนินการไต่สวนมูลค่าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อมีคำสั่ง ให้ริบตามคำร้องของพนักงานอัยการ โดยหากทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งริบโดยใช้วิธีคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ไม่สามารถติดตามหรือตรวจสอบหาได้ บทบัญญัติมาตรานี้ได้กำหนดให้พนักงานอัยการสามารถดำเนินการยื่นคำร้องขอต่อศาลภายหลังจากที่ศาล มีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินตามคำร้อง เพื่อขอให้ศาลพิจารณาสั่งบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบภายในสิบปีได้ นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินอื่นที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องมา ในภายหลังเพื่อขอให้ริบทรัพย์สินทดแทนโดยการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นนั้น ต้องมีมูลค่าไม่เกินมูลค่าของ ทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบ ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่อาจนำไปใช้ในการกระทำความผิดและการได้ประโยชน์ ในลักษณะทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรานี้ได้กำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และกำหนดให้ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ผู้ได้รับมอบหมายจากสำนักงาน ป.ป.ส. มีหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเพื่อบังคับคดีให้เป็นไปตามคำสั่งศาล โดยในการดำเนินการ ให้เป็นไปตามคำแนะนำ ของพนักงานอัยการในการบังคับคดี

ทั้งนี้ ในกรณีที่ทรัพย์สินอื่นที่ศาลได้มีคำสั่งให้รับดังกล่าว มีผู้อ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ที่สืบหาได้ และมีการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นซึ่งศาลได้มีคำสั่งให้รับแล้วนั้น หากมีผู้อ้างเป็นเจ้าของ และร้องขอคืนทรัพย์สินให้ดำเนินการตามมาตรา 80 โดยกำหนดให้ผู้ขอคืนทรัพย์สินอาจยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอคืนทรัพย์สินได้ ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

มาตรา 88 กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินที่ต้องดำเนินการผ่านศาล บทบัญญัติมาตรานี้ กำหนดในเรื่องทรัพย์สินของกองทุนป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยให้กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

1. เงินและทรัพย์สินที่โอนมาจากกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 17 กำหนดให้โอน บรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่ ภาระผูกพัน ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง เงินงบประมาณ และรายได้ของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่มีอยู่ในวัน

ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติด หายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไปเป็นของกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

2. ทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุน ได้แก่

1) ทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 81 คือ ทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบทรัพย์สิน ตามมาตรา 79 เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

2) ทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 82 คือ ทรัพย์สินที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของ ตามที่ได้มีการยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยกำหนดให้กรณีที่ไม่มีส่วนใดมาขอรับคืนภายใน 5 ปีนับแต่วันที่มิคำสั่งเด็ดขาดไม่ให้ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีอาญา ให้ตกเป็นของกองทุน

3) ทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 86 คือ ทรัพย์สินที่ได้จากการดำเนินการ บังคับคดีริบทรัพย์สินตามมูลค่า ตามที่ศาลสั่งริบมูลค่าของทรัพย์สินตามมาตรา 85

4) ทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 186 คือ เงินที่ได้จากค่าปรับตามคำพิพากษา ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่นำส่งคลังโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

3. เงินและทรัพย์สินที่ได้จากการบริจาค โดยแนวทางในการรับเงิน และทรัพย์สินที่ได้จากการบริจาค ให้ปฏิบัติตามระเบียบ กระทรวงการคลัง ว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ พ.ศ. 2526

4. เงินและทรัพย์สินที่ได้รับจากรัฐบาล เป็นกรณีของการกำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2558 สำหรับรองรับกรณีได้รับเงินหรือทรัพย์สินจากรัฐบาล

5. ผลประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินตาม (1) (2) (3) และ (4) ผลประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินตาม (1) - (4) เช่น กรณีที่มีการนำเงินของ กองทุน ที่ได้จากการบังคับคดีรับทรัพย์สินตามมูลค่าซึ่งเป็นทรัพย์สินตาม มาตรา 88 (2) ไปฝากธนาคาร ดอกเบี้ย ที่ได้จากเงินฝากธนาคารดังกล่าวก็คือ ผลประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินตามที่กำหนดดังกล่าว

เงินและทรัพย์สินของกองทุนที่ได้มาตาม (1) - (5) ไม่ต้องส่งคลังเป็น รายได้แผ่นดิน ดังนั้น การดำเนินงานของกองทุนป้องกัน ปราบปราม และ แก้ไขปัญหาอาเสพติดจึงต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติ การบริหารทุน หมุนเวียน พ.ศ. 2558 เนื่องจาก มาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กำหนดบทนิยามคำว่า “ทุนหมุนเวียน” ไว้ว่า

“ทุนหมุนเวียน” หมายความว่า กองทุน กองทุนหมุนเวียน เงินทุน เงินทุนหมุนเวียน ทุน หรือทุนหมุนเวียน ที่ตั้งขึ้นเพื่อกิจการที่อนุญาตให้นำ รายรับสมทบทุนไว้ใช้จ่ายได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลัง เป็นรายได้แผ่นดิน โดยเงินที่ ได้รับดังกล่าว เป็นทรัพย์สินของกองทุน ซึ่งบทบัญญัติกำหนดให้ไม่ต้องส่งคลัง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้การค้ายาเสพติดเป็นความผิดฐานฟอกเงิน ดังนั้น การรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดสามารถดำเนินการตาม กฎหมายนี้ได้ด้วย โดยมีบทบัญญัติ ที่สำคัญ ได้แก่

มาตรา 3 (1) กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานที่อาจนำไปสู่การฟอกเงิน โดย "ความผิดมูลฐาน" ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมายถึง ความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งรวมถึงความผิดหลายประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ การค้ามนุษย์ การฉ้อโกง การคอร์รัปชัน ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร เป็นต้น

มาตรา 48 กำหนดให้สามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินได้ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2565 ปรับปรุงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฟอกเงินและการริบทรัพย์สิน โดยเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด

การวิเคราะห์เปรียบเทียบและข้อเสนอแนะ

การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา เป็นประเด็นที่มีความสำคัญในการทำความเข้าใจถึงการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางการดำเนินการที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในคดียาเสพติด ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการจัดการและการบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายยาเสพติดของไทย ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ได้กำหนดให้สามารถริบทรัพย์สิน

ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในคดีอาญาเสพติดได้ หากมีการกระทำความผิดตามข้อกำหนดในกฎหมาย โดยการริบทรัพย์สินสามารถดำเนินการได้ทั้งในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิด เช่น บ้าน รถยนต์ หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งยาเสพติด และในบางกรณีการริบทรัพย์สินยังสามารถกระทำได้ในกรณีที่มีการพิสูจน์ได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด การริบทรัพย์สินในไทยมีการเน้นไปที่การยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยตรง ซึ่งเป็นการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะที่ไม่เพียงแต่ลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ยังส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้น ๆ อย่างไรก็ตามการดำเนินการริบทรัพย์สินในคดีอาญาเสพติดของไทยยังมีข้อจำกัดในการยึดทรัพย์สินดังต่อไปนี้

1. การยึดและริบทรัพย์สินในคดีอาญาเสพติด ตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564 โดยเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการยึดและริบทรัพย์สิน เช่น เรื่องระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สิน ข้อจำกัดของระยะเวลาในการยื่นคำร้องตาม มาตรา 77 ของประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564 เห็นควรเพิ่มระยะเวลาในการยื่นคำร้องจากหนึ่งปี เป็น 2 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด และเพิ่มระยะเวลาในการยื่นคำร้องจากหนึ่งปี เป็น 2 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำวินิจฉัย ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถึงแก่ความตายหรือผู้ต้องหาหลบหนี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

2. การยึดทรัพย์สินในต่างประเทศ การติดตาม อาัยัด และริบทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดโอนย้ายไปต่างประเทศ และการยึดสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งมีข้อจำกัดในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่อยู่ต่างประเทศ

3. การริบทรัพย์สินตามมูลค่า เป็นการยึดและริบทรัพย์สินอื่นแทนทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิด ส่งผลต่อสิทธิของบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ควรมีข้อยกเว้นเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทใดบ้างที่ไม่ควรถูกริบ เช่น ทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

การริบทรัพย์สินในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในคดีอาญาได้มีการบังคับใช้ผ่าน Criminal Forfeiture และ Civil Forfeiture ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา การริบทรัพย์สินสามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาทางอาญา (Civil Forfeiture) ซึ่งหมายความว่า รัฐบาลสามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความผิดในคดีอาญาก่อน การใช้ Civil Forfeiture ในสหรัฐอเมริกาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากหลายฝ่าย เนื่องจากสามารถนำไปสู่การริบทรัพย์สินของบุคคลที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิด โดยเป็นการยึดทรัพย์สินโดยไม่ต้องมีการตัดสินของศาลในคดีอาญา ถึงกระนั้น การริบทรัพย์สินทางอาญาก็ยังคงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการต่อสู้กับยาเสพติดในสหรัฐอเมริกา

การริบทรัพย์สินในคดีอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้รับการกำหนดอย่างชัดเจนใน Code pénal (ประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส) ซึ่งระบุให้สามารถริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการตัดสินโทษทางอาญาในทุกกรณี การริบทรัพย์สินในฝรั่งเศสสามารถทำได้ในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำความผิด ซึ่งมีการบังคับใช้ทั้งในกรณีของการค้ายาเสพติดในประเทศและในกรณีที่เกิดการ

กระทำผิดในต่างประเทศ ดังนั้น การริบทรัพย์สินในฝรั่งเศสจึงมีลักษณะที่ยืดหยุ่นและมีความโปร่งใสมากกว่าในบางประเทศ เนื่องจากสามารถริบทรัพย์สินได้ทั้งในกรณีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการสามารถริบทรัพย์สินโดยไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาทางอาญา

ประเภทการริบทรัพย์สิน

ประเภทการริบทรัพย์สิน	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	สาธารณรัฐฝรั่งเศส
1. ริบทางอาญา (Criminal Forfeiture)	ใช้ในกรณีที่คำพิพากษาคดีอาญา	ใช้เมื่อมีคำพิพากษาความผิด	ใช้เมื่อมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด
2. ริบทางแพ่ง (Civil Forfeiture)	ไม่มีบทบัญญัติชัดเจนเรื่องริบทางแพ่งแบบแยกจากคดีอาญา	ใช้แพร่หลายมาก ไม่ต้องพิสูจน์ความผิดอาญา	ใช้ได้แม้ไม่มีคดีอาญา
3. ริบตามมูลค่า (Value-Based Forfeiture)	ไม่มีบัญญัติริบตามมูลค่าอย่างชัดเจน	ใช้กรณีไม่สามารถยึดทรัพย์สินโดยตรง	ใช้ในกรณีทรัพย์สินสูญหาย/เปลี่ยนรูป
4. ริบข้ามพรมแดน (International Forfeiture)	ยังขาดกลไกการริบทรัพย์สินข้ามพรมแดนอย่างเป็นทางการ	ใช้ The Foreign Narcotics Kingpin Act, ทำ MOU หลายประเทศ	ร่วมมือกับ Interpol, Europol, FATF

ข้อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

ประเด็น	ประเทศไทย	สาธารณรัฐฝรั่งเศส	สหรัฐอเมริกา
การริบทรัพย์สิน	สามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดได้ตามกฎหมาย	ริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดทั้งในและนอกประเทศ	สามารถริบทรัพย์สินได้ทั้งในกรณี Criminal Forfeiture และ Civil Forfeiture
การริบทรัพย์สินในต่างประเทศ	ยังไม่มีบทบัญญัติรองรับการริบทรัพย์สินในต่างประเทศ	สามารถริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดในต่างประเทศ	มีการริบทรัพย์สินในต่างประเทศภายใต้กฎหมายที่มีการยอมรับระหว่างประเทศ
กระบวนการริบทรัพย์สิน	กระบวนการริบทรัพย์สินมีข้อจำกัดและต้องพิสูจน์ความเชื่อมโยงกับการกระทำผิด	สามารถริบทรัพย์สินโดยไม่ต้องฟังคำพิพากษาทางอาญา	การริบทรัพย์สินสามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการตัดสินทางอาญา

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนากฎหมายการริบทรัพย์สินในคดีอาญาเสพติดภายใต้กรอบประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564 เป็นการปฏิรูปกลไกทางกฎหมายที่สำคัญของประเทศไทยในการต่อสู้กับอาชญากรรมด้านยาเสพติด โดยเน้นการริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบจากการค้ายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กฎหมายฉบับนี้ได้รวมบทบัญญัติว่าด้วยการริบทรัพย์สินจากกฎหมายหลายฉบับไว้ในที่เดียว เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและลดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการพิสูจน์ความเชื่อมโยงระหว่างทรัพย์สินกับการกระทำผิด ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระทางกฎหมายให้ผู้ต้องหาในการพิสูจน์ความสุจริตของทรัพย์สิน กฎหมายยังเปิดช่องให้มีการริบทรัพย์สินในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินคดีอาญาได้ เช่น ผู้กระทำผิดหลบหนีหรือเสียชีวิต โดยใช้หลัก "การริบทรัพย์สินโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาทางอาญา" ซึ่งถือเป็นแนวทางใหม่ที่สอดคล้องกับหลักสากล ประมวลกฎหมายฉบับนี้ยังให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูผู้เสียหายและการนำทรัพย์สินกลับคืนสู่สังคมเพื่อลดผลกระทบของยาเสพติดในระยะยาว และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการติดตามและริบทรัพย์สินที่ถูกซุกซ่อนในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ เป็นการยกระดับมาตรการทางกฎหมายให้ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงในระดับโลก

สรุป

จากการศึกษาการพัฒนากฎหมายการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด ภายใต้กรอบประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 พบว่า แก้ไขปัญหาตามประเด็นต่าง ๆ นี้ การเพิ่มเติมบทบัญญัติต่างๆ จะช่วยให้การปฏิบัติการในคดียาเสพติดมีความสมบูรณ์และสามารถจัดการกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดไม่ว่าจะเป็นในประเทศหรือในต่างประเทศ ทรัพย์สินดิจิทัล การริบทรัพย์สิน

ตามมูลค่าทดแทน รวมถึงการใช้ทรัพย์สินที่ยึดไปเพื่อช่วยในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดจะช่วยให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ผู้วิจัยเสนอแนะ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินในคดียาเสพติด

ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการขอให้รับทรัพย์สินไม่เหมาะสมตาม มาตรา 77 มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้รับทรัพย์สินนั้น ไม่เพียงพอต่อการค้นหาทรัพย์สินดังกล่าวได้

กฎหมายเดิม

ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ให้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

กฎหมายใหม่ (ข้อเสนอแก้ไข)

ขยายเวลาเป็น 3 ปี เพื่อเพิ่มโอกาสในการค้นหาและยื่นคำร้องทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง

เพิ่มวรรคใหม่ให้สามารถยื่นคำร้องเพิ่มเติมกรณีพบทรัพย์สินเพิ่มภายใน 3 ปี นับแต่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

ข้อเสนอการแก้ไข (ร่างเพิ่มเติม)

มาตรา 77 (แก้ไขเพิ่มเติม)

“ให้ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินภายในสามปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ในกรณีที่พบว่ามียาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเพิ่มเติม ให้ยื่นคำร้องขอริบทรัพย์สินดังกล่าวภายในสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด”

ประเด็นที่ 2 เรื่องการยึดทรัพย์สินในต่างประเทศ

กฎหมายเดิม

ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ไม่มีบทบัญญัติรองรับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในต่างประเทศ

กฎหมายใหม่ (ข้อเสนอแก้ไข)

เพิ่มบทบัญญัติให้สามารถดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศได้ ตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

ข้อเสนอการแก้ไข (ร่างเพิ่มเติม)

มาตรา.....เพิ่มเติม

“ให้เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในต่างประเทศได้ ตามข้อตกลงหรือความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี”

ประเด็นที่ 3 เรื่องการยึดทรัพย์สินอื่นแทนทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามหลักริบทรัพย์สินตามมูลค่า ในมาตรา 85

กฎหมายเดิม

ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 85 กำหนดให้ศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินแทนตามมูลค่า แต่ไม่มีบทบัญญัติยกเว้นทรัพย์สินบางชนิด

กฎหมายใหม่ (ข้อเสนอแก้ไข)

1. เพิ่มบทบัญญัติยกเว้นทรัพย์สินบางประเภท เช่น เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้ส่วนตัว สัตว์เลี้ยง สิ่งของที่มีมูลค่ารวมไม่เกิน 20,000 บาท
2. กำหนดว่าเงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ หรือสิทธิเรียกร้องที่เป็นเงินของผู้ต้องหา ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือคู่สมรส ไม่อยู่ในขอบเขตการริบ
3. กำหนดให้สามารถริบทรัพย์สินของทายาทได้

ข้อเสนอการแก้ไข (ร่างเพิ่มเติม)

มาตรา 85 (แก้ไขเพิ่มเติม)

“ให้ยกเว้นทรัพย์สินดังต่อไปนี้ไม่อยู่ภายใต้การยึดหรืออายัด

- (1) เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้ส่วนตัว และสัตว์เลี้ยง
- (2) สิ่งของเครื่องใช้รวมมูลค่าไม่เกิน 20,000 บาท
- (3) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ เบี้ยหวัด หรือสิทธิเรียกร้องที่เป็นเงินของผู้ต้องหา ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยงานราชการ รวมถึงคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ในกรณีที่ผู้ต้องหาเสียชีวิต ให้ศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินของทายาทที่ได้รับมรดกตามกฎหมายนี้ได้” อยู่ด้วย

ประเด็นที่ 4 การขยายขอบเขตการริบทรัพย์สินในต่างประเทศ

กฎหมายเดิม

ประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564 ไม่มีบทบัญญัติรองรับการริบทรัพย์สินในต่างประเทศ

กฎหมายใหม่ (ข้อเสนอแก้ไข)

เพิ่มบทบัญญัติที่รองรับการริบทรัพย์สินในต่างประเทศตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

ข้อเสนอการแก้ไข (ร่างเพิ่มเติม)

มาตรา.....

“ในการดำเนินการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดในต่างประเทศ ให้เป็นไปตามข้อตกลงหรือความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี”

ประเด็นที่ 5 การยึดทรัพย์สินในรูปแบบดิจิทัลและเงินดิจิทัล

กฎหมายเดิม

ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ไม่มีบทบัญญัติรองรับการยึดทรัพย์สินในรูปแบบดิจิทัลหรือเงินดิจิทัล

กฎหมายใหม่ (ข้อเสนอแก้ไข)

เพิ่มบทบัญญัติให้ครอบคลุมทรัพย์สินดิจิทัลและเงินดิจิทัล เพื่อให้สามารถยึดอายัด หรือริบได้

ข้อเสนอการแก้ไข (ร่างเพิ่มเติม)

มาตรา.....

“ให้ถือว่าเงินดิจิทัล สกุลเงินดิจิทัล หรือทรัพย์สินดิจิทัลอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นทรัพย์สินที่อยู่ภายใต้การบังคับให้ยึด อายัด หรือริบตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้”

เอกสารอ้างอิง

จุฑามาศ ฌณีโชติ. (2565). "การริบทรัพย์สินตามมูลค่าทดแทนในคดียาเสพติด: ความท้าทายในประเทศไทย." วารสารกฎหมายและเศรษฐศาสตร์, 11(2), 70-88.

- ชาญณรงค์ สัตยานุรักษ์. (2564). การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในประเทศไทย: การพัฒนาและอุปสรรค. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรมการปกครอง.
- ณัฐชา อภิศักดิ์. (2566). ปัญหากฎหมายยาเสพติดและการริบทรัพย์สินในกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กฎหมายพาณิชย์.
- ธัญญารัตน์ วงศ์มณี. (2565). "การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564: การวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติ." วารสารกฎหมายและสังคม, 15(2), 45-67.
- ธีรชัย นาคสวัสดิ์. (2565). บทวิจารณ์และการศึกษาเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิทยาศาสตร์.
- ภูมิชาย สถิตยชัย. (2565). การยึดและริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด: การวิจารณ์ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิจัยกฎหมาย.
- มานิตา จินตนา. (2565). การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด: ปัญหาทางกฎหมายและแนวทางการแก้ไข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- วราภรณ์ พงษ์ศิริ. (2566). "การยึดทรัพย์สินในต่างประเทศ: การเปรียบเทียบกฎหมายยาเสพติดระหว่างประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศส." วารสารนิติศาสตร์ประยุกต์, 14(4), 102-120.
- วิชัย บุญมีชัย. (2565). กฎหมายยาเสพติด: การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดและปัญหาการบังคับใช้ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิชาการ.

ศรัณยา บุญธิสาร. (2566). "การฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดจากการริบทรัพย์สิน: การวิเคราะห์ทางกฎหมายและทางสังคม." วารสารการพัฒนาสังคมและกฎหมาย, 10(1), 55-73.

ศุภณัฐ ชาญชาติ. (2564). "การริบทรัพย์สินจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด: ปัญหาการบังคับใช้และข้อเสนอแนะ." วารสารกฎหมายและนิติศาสตร์, 21(1), 30-49.

สมบัติ ปัญญาทิพย์. (2562). การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดและการริบทรัพย์สินในกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิชาการสาร.

อำนวย ไกรกุล. (2564). การบริหารการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดและการริบทรัพย์สินในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศึกษาภัณฑ์.

อุทัยวรรณ ทองแท้. (2564). "การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด: ความสำคัญและข้อกำหนดที่ต้องพิจารณา." วารสารกฎหมายและการบริหารงานยุติธรรม, 8(3), 89-105.

Civil Asset Forfeiture Reform Act of 2000 (CAFRA), Pub.L. 106-185, 114 Stat. 202.

Code des Douanes (Customs Code), Livre II - Lutte contre la fraude, Chapitre II - Confiscation des biens. (2019).

Code Pénal (Penal Code), Article 131-21 - Confiscation des biens. (2017).

Comprehensive Crime Control Act of 1984, 98 Stat. 1837.